

מילים צומחות מן האדמה

מאמר מס' 1 בסדרה

פי-בוקר אָנְכִי עמוס פרק ז'

רעיון וכתביבה: מהלייה סואץ
עיבוד, עיבוי ועריכה: הדס לאור אשור

מאמר ראשון בסדרת
הפרשנות המילולית העשירה
מאת: **מהלייה סואץ**,
מומחית לערכי טבע ונוף
במורשת ישראל
להזמנת הרצאות ובית מדרש
צרו קשר עם מהלי, יבנה:
052-6100616
malisuetz@gmail.com

שאלה:

מה הקשר בין המילים:
בוקר (ראשית היום) לבין **ביקור**
ומה הקשר בין לבין הנביא עמוס?

ראשית, כדי להבין את מקור המילה "בִּקְר", נערוך היכרות עם המילה "עֶרְב".

עובדה היא ששעות האור (מה שקרוי יום) מסתיימות בשקיעת השמש **במערב**. בעת הזאת, של טרם-חשכה, כל העצמים מתחילים **להתערבב** אלו באלו, ואט-אט, ככל שיחשיך, אנו נתקשה יותר ויותר להבחין בהם, וביניהם. זוהי שעה קסומה, לא ברורה, אבל יפהפייה, דווקא בגלל האפשרויות החדשות הגלומות בערפול, בחוסר המובחנות, **בעירוב** העולמות.

מן הערב הזה, העירבוביה, שכאילו צופנת בתוכה איזה סוד, נולדו המילים: ערב לחיר; ערב לאוזן. גם אלו מילים המציינות יופי שנוולד מתוך שילוב קסום, לא מפוענח בקלות, של כמה מרכיבים שונים.

מן המילה "ערב" נולדה גם המילה "עירבון" ("כל ישראל ערבין זה בזה", מסכת שבועות, לט), שכן כפי שהערב (החושך) מכסה את היום (האור) כך הערב מכסה את חובו של הזולת, וכמקובל - את החוב יש לפרוע "בסופו של יום"...

ועם בוא ה"לילה" נוצרת מעין **בלילה**; העצמים נבללים זה בזה ומאבדים את צורתם הנבדלת.

יש המצביעים על קשר בין המילה "לילה" למילה לול, ובארמית: לולא, לולאה. העצמים כביכול מסתבכים זה בזה בקשרי לולאה, מבלי יכולת להתיר, להפריד ביניהם. הכל אחד - **שחור**.

השחור הוא אפוא עמוד האור שמפציע (פוצע, חודר, מבקע) את השעה **השחורה** ביותר של הלילה, וזה קורה השכם בבוקר, מוקדם. מכאן נולד הביטוי "לְשַׁחַר לטרף": להקדים את הקורבן, לנעוץ בו שיניים, להשיג אותו. ולכן גם: "שיחר", פירושו דרש וחיפש, רצה מאוד להשיג מטרה, חיפש דרך בחושך, להגיע אל האור. הפועל **לְשַׁחַר** פירושו אפוא לסלק את **השחור** באמצעות תנועה, בדיוק כמו המילה **לְשַׁרֵּשׁ**, שפירושה לסלק את השורש בהינף יד.

וכשהאור עולה, חוזר אלינו **הבוקר**, ובמילים אחרות: חוזרת יכולת ה**בקרה** – הראייה, ההבחנה; שוב אנו יכולים לדרוש, להבין, לראות מה או מי לפנינו. שטח ה**פנים** של העצמים מתגלה. כל עצם מקבל שוב את קווי המתאר שלו, את צורתו, את הגדרתו החיצונית, את פניו. **פְּנִים** מרמזים על **פְּנִים**, ומכאן הקשר האמיץ בין צורה לבין תוכן, בין שורש המילה (חלקה הגלוי) לבין תכליתה (חלקה הסמוי ורב-המשמעות).

כך אנו מגיעים סוף-כל-סוף אל הזיקה בין "**בוקר**" ל"**ביקור**". כשאנו באים לביקור, אנו באים בפנים של בוקר, פנים מאירות. אנו באים לדרוש בשלומם של אנשים; הדלת נפתחת ונכנס

אור, אנו רואים את פניהם בבירור. אנו מפעילים חוש בקרה: מתרשמים אם שלומם טוב או לא. כך נוכל להחליט האם יש טעם לשחרר לפתחם (כלומר לבקש, להשיג מהם משהו) או אולי מטרתנו צריכה להיות דווקא לתת.

כך או כך, בכל ביקור, בבוקר או בערב, תוגש תקרובת, שנועדה לקרב בין האנשים, להסיר חושך, מחסומים. נכון, אותיות השורש מופיעות כאן בסדר אחר, אבל ככה זה בעברית. מילים צומחות מן האדמה, ועיקרן – הוא השורש הצלילי המשותף להן.¹

תנו דעתכם עוד:

תקרובת מוגשת למבקרים בעלי מגמה להתקרב זה לזה;
ארוחה מוגשת לאורח - אדם שהגיע אגב-אורחא (דרך אגב, במזדמן), שבא מן האורח (מן הדרך), ובמהרה ישוב אל האורחה, אל השיירה;
וסעודה תפקידה לסעוד את הגוף, לתת לו סעד, תמיכה חומרית לאחזקתו.

ולסיום, כדאי לשים לב לכך שכאשר הנביא עמוס מעיד על עצמו שהוא "בוקר", אין הכתוב מתכוון לציין שהוא "קאו-בוי", רועה בקר. כי הרי מיד כתוב שעסק בחקלאות וברעיית צאן (תכונת רועה הצאן מאפיינת את נבחרו האל במקרא):

עמוס פרק ז', פסוק יב: וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָה, אֶל-עֲמוֹס: חֲזֵה, לְךָ בְּרַח-לְךָ אֶל-אֶרֶץ יְהוּדָה; וְאָכַל-שֵׁם לְחֶם, וְנָשָׂם תִּנְבְּא. ... יד וַיַּעַן עֲמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל-אֲמַצְיָה: לֹא-נָבִיא אֲנִי, וְלֹא בֶן-נְבִיא אֲנִי: כִּי-**בּוֹקֵר אֲנִי וּבּוֹלֵס שְׂקָמִים**. טו וַיִּקְחֵנִי יְהוָה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן; וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה, לְךָ הִנְבֵּא אֶל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל.

– ובלשון ימינו: איש עמל פשוט אנוכי, המשכים מדי בוקר בבוקרו לדרוש בשלום הצאן ולבדוק, לערוך בקרה, מה מצב פרי התאנה על העצים שבבוסתן...

¹ "עיקר" במקורות חז"ל פירושו: שורש. מכאן הפועל: לעקור, לצד הפועל לשרש. לשניהם אותה המשמעות.

